

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

MARKÉTA FROSTOVÁ

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMUNIKACE A LIDSKÉ ZDROJE

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců při práci – rozbor systému BOZP České správy sociálního zabezpečení

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

10/2013

JMÉNO A PŘÍJMENÍ / STUDIJNÍ SKUPINA

Markéta Frostová/KLZ10

JMÉNO VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Mgr. Bc. Věra Veronika Štycká, MBA

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Datum a místo:

podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí bakalářské práce, za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Vysoká škola ekonomie a managementu

info@vsem.cz / www.vsem.cz

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Markéta Frostová
Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Komunikace a lidské zdroje
Studijní skupina:	KLZ 10
Téma:	Bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců při práci – rozbor systému BOZP konkrétního podniku
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none">1. BOZP v české legislativě, právní předpisy a instituce vztahující se k BOZP2. Bezpečnost práce v mezinárodních souvislostech EU3. Systém BOZP v konkrétní firmě, struktura vnitropodnikové podpory BOZP4. Rozbor současného stavu BOZP ve firmě5. Zhodnocení a návrh řešení
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<p><i>Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Česká republika. 2006.</i></p> <p><i>Zákon č.309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek BOZP, ve znění pozdějších předpisů. Česká republika. 2006.</i></p> <p>DANDOVI, E. <i>Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích.</i> Praha: ASPI, 2008, 123 s. ISBN 80-7357-007-6.</p> <p>HŮRKA, P. <i>Ochrana zaměstnance a flexibilita zaměstnávání: princip flexibilitoty v českém pracovním právu.</i> Praha: Auditorium, 2009. ISBN 978-80-87284-04-9.</p> <p>ŠUBRT, B. <i>Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.</i> Olomouc: ANAG, 2003, 839 s. ISBN 978-80-7263-400-2.</p> <p>ŠENK, Z. <i>Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy ČSN OHSAS 18001:2008.</i> Olomouc: ANAG, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7263-551-1.</p>
Vedoucí práce:	Mgr. Bc. Věra Veronika Štycká, MBA

Prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 1. 6. 2013

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

Tématem této bakalářské práce je rozbor BOZP ve státní instituci ČSSZ. Jedná se o organizaci s velkým počtem zaměstnanců a rozsáhlou byrokratickou strukturou.

Snahou této práce bude objektivní vyhodnocení aktuálního stavu BOZP v této instituci, upozornění na případné nedostatky a návrh možného řešení jednotlivých případů.

Práce sama o sobě vznikla se souhlasem vedení organizace a snaží se být přínosem pro ni, i samotné pracovníky, kteří tuto agendu zabezpečují. Jejím cílem je přispět k zefektivnění BOZP na pracovišti, přiblížení této problematiky zaměstnancům, a tím jim i vštípit povědomí o bezpečném chování nejen na pracovišti, ale i v soukromém životě.

Velké poděkování patří paní magistře Štycké, která byla oporou a motivací při vypracování této práce a všem, kteří byli ochotni poskytnout informace a zdroje, díky nimž mohla práce vzniknout.

SUMMARY

The topic of this Bachelor's thesis is an H&S analysis in the Czech Social Security Administration. This is a state organisation with a large number of employees and an extensive bureaucratic structure.

This thesis strives to provide an objective evaluation of the current H&S condition in the state institution, while pointing out potential deficiencies and proposing possible solutions to individual issues.

The thesis was elaborated with the consent of the management of the organisation, and strives to be beneficial both for the organisation and for the employees ensuring these duties. The goal is to contribute to making H&S at workplaces more effective, explaining these problems to the employees and thus making them aware of safe behavior not only in the workplace, but also in their private lives.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

I would like to express my great thanks to Mgr. Štycká, who provided me with great support and motivation in elaborating this thesis, and to all the people who were willing to provide information and resources, thanks to which this thesis could be drawn up.

KLÍČOVÁ SLOVA

BEZPEČNOST PRÁCE

PRACOVNÍ ÚRAZ

PREVENTIVNÍ PÉČE

KEYWORDS

SAFETY

INDUSTRIAL INJURY

PREVENTIVE CARE

JEL CLASSIFICATION

J28 – bezpečnost, spokojenost s prací, veřejné politiky souvisejících

K31 – pracovní právo

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	PRÁVNÍ ÚPRAVA BOZP	3
2.1	BOZP v EU	6
2.2	BOZP v ČR	8
3	ČSSZ	12
3.1	Struktura a personální skladba ČSSZ	12
3.1.1	Zdravotně postižení zaměstnanci	14
3.2	BOZP na ČSSZ	15
3.2.1	Interní předpisy a vymezení BOZP v rámci ČSSZ	16
3.2.2	Rizika z hlediska BOZP na ČSSZ	20
3.2.3	Zhodnocení aktuálního stavu	22
3.2.3.1	Kouření na pracovištích	22
3.2.3.2	Manipulace se spisy a těžkými břemeny. Centrální archiv	23
3.3	Technické prostředky zaměstnanců ČSSZ	26
3.4	Závodní preventivní péče	27
3.5	Samostatný výzkum v rámci zpracování BP se zaměřením na ZPP	29
4	ZÁVĚR	32

ABSTRACT

LITERATURA

1 ÚVOD

*„BOZP je mezivědní obor zabývající se nalézáním a uplatňováním metod a prostředků, jejichž cílem je zajistit, aby člověk v pracovním procesu nebyl ohrožován fyzicky ani mentálně.“*¹ (Neugebauer T. 2010 str. 12)

Každý zaměstnanec se v průběhu svého pracovního života zúčastnil mnoha školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Jednotliví zaměstnavatelé si formy vzdělávání určují sami, a to s ohledem na své potřeby a možnosti. Někde stále ještě přetrvává trend z dřívější doby, kdy tuto agendu zastávali vlastní proškolení zaměstnanci, v podobě bezpečnostních techniků. V menších firmách jsou schopni vést agendu BOZP samotní majitelé společností, jinde si najímají odborné firmy, které celou problematiku BOZP zajišťují. Tyto firmy jsou jako externí dodavatelé schopny nabídnout svým zákazníkům kvalitní proškolení zaměstnanců, vyhodnocení rizik, vedení statistik úrazovosti, vyhotovování zpráv o stavu BOZP na jednotlivých pracovištích, aktivně přispívat ke zlepšování stavu BOZP a v neposlední řadě také s klienty spolupracují při řešení a následné administrativě pracovních úrazů.

BOZP, stejně jako ostatní obory, prochází v průběhu let značným vývojem. Jedná se o obor, který svým rozsahem ovlivňuje nejen zdraví a kvalitu práce jednotlivých zaměstnanců, ale v širším pojetí také produktivitu práce a tím i celkový zisk a postavení dané firmy.

V moderní době se změnil pohled i přístup k této problematice. V současnosti BOZP řeší nejen vyhodnocování následků a technické požadavky na zařízení, ale novým trendem je vzdělávat zaměstnance, začleňovat BOZP do firemní kultury a převést odpovědnost za tuto agendu na vedení společnosti.

Společnosti samy začaly využívat svého dobrého renomé v oblasti BOZP a při svých prezentacích rády využívají označení „bezpečný podnik“, které mohou získat na základě důkladné kontroly prováděné inspektorátem práce. Jedná se o velice prestižní značku

¹ NEUGEBAUER, T. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. *Bezpečnost práce v praxi*. Str. 12. ISBN 978-80-7357-556-4.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

udělovanou firmám, které splňují přísná pravidla daná zákonem. Firmy jsou pak povinny každoročně vyhotovovat audit o stavu BOZP na svých pracovištích.

Tato práce si klade za cíl provést rozbor BOZP nikoliv v soukromé firmě, ale ve státní instituci, která BOZP řeší pomocí vlastních pracovníků, nazývaných bezpečnostní technici.

Při práci byla použita metoda pozorování současného stavu BOZP a konkrétního pracovního postupu v dané instituci, dále metoda dotazování, kdy pomocí krátkého dotazníkového šetření zaměstnanci anonymně odpovídali na jednoduché otázky a metoda srovnání, kterou se porovnávalo, do jaké míry jsou aktivity organizace shodné s platnými právními předpisy.

Po vyhodnocení práce bude možné odpovědět na tyto čtyři otázky:

- 1) Jakým způsobem jsou v ČSSZ proškolení zaměstnanci?
- 2) Jsou dodržovány váhové limity a další podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců?
- 3) Jak se dá předejít případným pracovním úrazům na pracovišti?
- 4) Je možné zefektivnit práci administrativních zaměstnanců ČSSZ v konkrétním případě?

2 PRÁVNÍ ÚPRAVA BOZP

Státní úřad inspekce práce ve svém dokumentu *Stručná historie inspekce práce v českých zemích* popisuje historii BOZP asi takto: Problematice BOZP se na našem území věnuje pozornost již celá staletí. Mezi prvními zákony, které se zabývaly bezpečností zaměstnanců, byl Královský horní zákoník „*Ius regale monartum*“, upravující práci v dolech. Od jeho vydání králem Václavem II. uplynulo již více než 700 let. O tom, že se jednalo o ojedinělý a naprosto unikátní dokument svědčí fakt, že byl během krátké doby přeložen do několika evropských jazyků a byl uznáván po celé Evropě. Novodobé zákony samostatného Československa vycházely z převzatých zákonů rozpadlé monarchie a byly postupem času upravovány a modernizovány. Největší úpravy dosáhly zákony v oblasti BOZP s nástupem kapitalismu a rozmachu živnostenského podnikání po roce 1989.²

Dalším významným mezníkem ve vývoji BOZP v České republice bylo podání návrhu na vstup ČR do EU. Neugebauer (2010 str. 19) uvádí, že „*v rámci přípravy na vstup České republiky do Evropské unie musela být též sjednocena naše legislativa řešící BOZP s legislativou Evropské unie. Tzv. druhou euronovelou tehdy platného zákoníku práce byla do našeho právního řádu v plném rozsahu zapracována nová filozofie pro oblast BOZP, obecně nazývána nové pojetí BOZP. Od 1. ledna 2001, kdy nabyla uvedená novela zákoníku práce účinnost, se zásadně změnilo pojetí BOZP.*“³

Tentýž autor uvádí, že takzvaná nová filozofie vychází z přesvědčení a pochopení nutnosti řešení problematiky BOZP, nikoliv jen z pohledu technického přístupu k bezpečnosti podniku, kdy se problematika řešila na základě vzniklého incidentu. Novým trendem je aktivní vyhledávání rizik, předcházení jim a celková osvěta zaměstnanců.

² MPSV. Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. In: MPSV. 2008. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf

³ NEUGEBAUER, T. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Walters Kluwer, 2010, str. 19 ISBN 978-80-7357-556-4.

Šenk (2010 str. 52) vysvětluje vztah mezi směrnicemi a nařízeními ES týkajících se BOZP a českým právem ještě výstižněji. Směrnice ES jsou pro stát závazné a musí je do určité, přesně dané doby, zapracovat do svého právního systému. Nařízení ES jsou oproti směrnici platná přímo a stát je nikam začleňovat nemusí. Pro zaměstnavatele z toho vyplývá povinnost jednotlivá nařízení sledovat a přizpůsobovat se jejich požadavkům. U směrnic tuto povinnost nemají, protože směrnice nabudou právní moci až po začlenění do právního systému.⁴

Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky (2008) charakterizuje právní vymezení BOZP v ČR následovně: *V současné době tvoří základní právní rámec problematiky BOZP v České republice Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod, která upravuje právo na uspokojivé pracovní podmínky pro všechny zaměstnance, právní předpisy EU, ratifikované mezinárodní úmluvy, jimiž je ČR vázána a vnitrostátní právní předpisy.*⁵

Vycházíme-li z knihy Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP od pana Tomáše Neugebauera (2010 str. 211-215) zjistíme, že celkem je BOZP upravena ve více než 80 samostatných právních předpisech a další řadou ostatních předpisů a norem. Ve výčtu těch nejzákladnějších předpisů se jedná o:

- zákon č. 262/2006 Sb, zákoník práce, část pátá §101 až §108 ve znění ostatních zákonů;
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších zákonů;
- zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů;

⁴ ŠENK, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy OHSAS*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2012. práce/mzdy/pojištění. Str. 52. ISBN 978-80-7263-737-9.

⁵ MPSV. *Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky*. str.9. In: MPSV. 2008. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

- zákon č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických strojů, přístrojů a zařízení;
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších zákonů a předpisů;
- zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 102/2001 Sb., o technických požadavcích na výrobky ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech ve znění pozdějších předpisů.⁶

Evropská agentura pro ochranu a bezpečnost zdraví při práci na svém portálu uvádí výčet evropských směrnic, věnujících se BOZP: Základním právním předpisem zpracovaným a vydaným Evropskou unií je Směrnice Rady č. 89/391/EHS, vydaná dne 12. 6. 1989, kterou Rada EU zrušila dosavadní předpisy upravující BOZP a zavedla nová opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Druhou významnou směrnicí je 91/383/EHS kterou se doplňují opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců v pracovním poměru na dobu určitou nebo v dočasném pracovním poměru. Také v Evropské unii je problematice BOZP věnována značná pozornost a je zapracována do mnoho jednotlivých nařízení a směrnic. Mezi které patří:

- 94/33/ES ochrana mladistvých pracovníků;
- 92/85/EHS zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti ochrany zdraví;
- 89/686/EHS, o osobních ochranných prostředcích;
- 89/656/EHS, minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví;

a mnohá další.⁷

⁶ NEUGEBAUER, T. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. *Bezpečnost práce v praxi*. Str. 211-215, ISBN 978-80-7357-556-4.

⁷ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci: Právní předpisy. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/legislation/smernice.php>

Dohledem nad dodržováním předpisů BOZP a vyhodnocováním rizik plynoucích z BOZP se v ČR zabývá Státní úřad inspekce práce, jehož hlavním úkolem je snaha o předcházení negativním jevům, plynoucích z pracovněprávního prostředí. Tato instituce je rozdělena do několika oblastních inspektorátů práce, které zpravidla mají na starosti dva samostatné kraje. Inspektoráty práce provádějí kontroly na pracovištích zaměstnavatelů, poskytují poradenskou službu nejen pro zaměstnance, ale i pro zaměstnavatele.⁸ Státní úřad inspekce práce své kompetence charakterizuje takto: „Oblastní inspektoráty práce jsou oprávněny kontrolovat u zaměstnavatelů dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů uvedených v ustanovení § 3 zákona o inspekci práce., vyžadovat odstranění zjištěných nedostatků a za zjištěná porušení jsou oprávněny zaměstnavatelům ukládat pokuty“.⁹ Státní úřad inspekce práce dále spolupracuje s Hlavním hygienikem ČR, Státním zdravotním ústavem a Výzkumným ústavem bezpečnosti práce.

2.1 BOZP v EU

Evropská unie eviduje statistiky pracovních úrazů v jednotlivých členských státech, které následně zpracovává do přehledných tabulek a vyhodnocuje tak aktuální stav BOZP v rámci celé EU.

V následující tabulce je zpracován přehled vývoje pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři dny v EU ve vybraných členských zemích. Údaje jsou porovnávány s výchozím rokem, kterým je rok 1998.

Z níže uvedené tabulky je patrné, že vývoj pracovních úrazů přesahujících pracovní neschopnost delší než tři dny, má v celkovém průměru v EU klesající charakter. Od roku 2000 zde tento ukazatel klesl ze 100 na 76 indexních bodů. Nejlépe si v tomto žebříčku stojí Holandsko, kde byl zaznamenán značný pokles, o celých 45 bodů, na druhém místě je Bulharsko, následováno Belgií, Norskem a Slovenskem. Česká

⁸SUIP: O nás. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>

⁹SUIP: Informační materiály. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-61de1347121fa62538f15ddcdae8847e/kompetence_ip_cerven_2012.pdf

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

republika se v tomto hodnocení umístila spolu s Lucemburskem na 12 místě, a je tak o dva indexové body nad evropským průměrem. Nejhůře ze všech posuzovaných zemí EU si vede Litva, kde došlo k nárůstu jednoho indexového bodu, poté Irsko s nárůstem sedmi bodů a celkovou tabulku uzavírá Estonsko, kde se pracovní úrazy zvýšily dokonce až o 20 indexových bodů.

Tabulka 1: Vývoj pracovních úrazů s délkou PN delší než 3 dny v EU – porovnání s rokem 1998

Země	1998	2000	2002	2004	2006
EU (27)	-	100	88	80	76
Holandsko	100	86	83	66	55
Bulharsko	100	100	84	61	58
Belgie	100	82	72	65	60
Norsko	100	94	74	59	63
Slovensko	100	87	77	54	64
Německo	100	96	82	73	66
Česká republika	100	91	89	81	78
Litva	100	94	86	82	101
Irsko	100	-	100	94	107
Estonsko	100	105	125	124	120

Zdroj: Eurostat – vlastní zpracování

Rada EU si v posledních letech vytyčila nelehký úkol. Stanovila si napříč všemi obory do značné míry sjednotit legislativu jednotlivých členských zemí. Tento trend převládá i v rámci bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ve snaze o zlepšení podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci vydala Rada EU usnesení O nové strategii Společenství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na období 2007 – 2012, jehož cílem je snížení pracovní úrazovosti o 25 % na 100 000 pracovníků a snížení počtu nemocí z povolání.

Nejlepším způsobem jak zjistit, do jaké míry jsou tyto předpisy a opatření z nich vyplývající účinná, je posoudit vývoj pracovních úrazů v EU za několik let. Tyto údaje jsou však bohužel tak rozsáhlé, že by mohly být samostatným tématem jiné bakalářské práce.

2.2 BOZP v ČR

Reakcí vlády České republiky na usnesení Rady EU o nové strategii Společenství v oblasti BOZP bylo vypracování dokumentu Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve kterém byly určeny priority a postoj vlády k této problematice. Díky opatřením, která byla na základě tohoto dokumentu vytvořena, se podařilo snížit pracovní úrazovost v ČR o 33,3 %, čímž výrazně překročila požadavek EU.

Přes všechna tato opatření patří Česká republika v rámci Evropské unie k zemím s nejvyšší mírou úrazovosti a pracovních úrazů.

Tabulka 2: Počet nově hlášených případů PN na 100 nemocensky pojištěných osob v letech 2003 – 2011

Ukazatel	2003			2007			2011		
	Celk.	Muži	Ženy	Celk.	Muži	Ženy	Celk.	Muži	Ženy
Celk. poč. nově hlášených PN	81,7	76,1	88,0	59,3	56,1	62,9	30,1	37,5	25,5
Pro nemoc	76,3	68,8	84,8	54,8	49,9	60,3	27,2	32,2	24,1
Pracovní úraz	1,9	2,6	1,0	1,7	2,4	0,9	1,1	2,1	0,5
Ostatní úrazy	3,5	4,7	2,2	2,8	3,8	1,7	1,8	3,2	1,0

Zdroj: ČSÚ, Vývoj pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v letech 2004 – 2011

Pro objektivnost byly údaje použité v tomto přehledu přepočítány na 100 nemocensky pojištěných osob. Přepočet je prováděn z důvodu klesajícího počtu práce schopného obyvatelstva.

Z výše uvedeného přehledu jasně vyplývá, že v České republice každoročně klesají nejen počty celkově hlášené pracovní neschopnosti, ale také jednotlivé složky v tomto údaji obsažené. Nejvýznamnější úbytek zaznamenaly pracovní neschopnosti hlášené pro nemoc. Druhým důvodem v klesajícím pořadí byly ostatní úrazy (tzv. nepracovní) a nejpomalejší klesající tendenci zaznamenaly pracovní úrazy. Dále je zde patrné, že ženy nastupují do pracovní neschopnosti daleko častěji než muži. Nicméně důvodem pro jejich pracovní neschopnost bývají častěji nemoci než úrazy, ať již pracovní či nepracovní.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Samotný pohled na úrazy pracovní a ostatní úrazy je také zajímavý. Přestože podle zákona každý zaměstnanec prochází povinným školením o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, po jehož absolvování by si každý jedinec měl uvědomovat rizika vyplývající z jeho chování v zaměstnání, snižuje se pracovní úrazovost daleko pomaleji, než úrazovost v běžném životě, kde pochopitelně žádná povinná školení nebyvají.

V následující tabulce je uveden přehled pracovní úrazovosti a průměrná délka pracovní neschopnosti v ČR v letech 2007 – 2012.

Tabulka 3: Vývoj pracovní úrazovosti v ČR v letech 2007 – 2012

Rok	Počet pojištěnců	Počet PÚ s PN	Četnost PÚ s PN na 100 poj.	Průměrná doba PN	Průměrný denní stav praceneschopných
2007	4 597 021	77 233	1,68	46,62	9 865
2008	4 572 443	71 281	1,56	49,78	9 695
2009	4 253 139	50 173	1,18	55,16	7 583
2010	4 310 960	51 678	1,20	52,10	7 377
2011	4 211 549	47 111	1,12	55,03	7 103
2012	4 471 889	44 108	0,99	54,94	6 620

Zdroj: SUIP, Pracovní úrazovost v ČR v roce 2012 – vlastní zpracování

Při pohledu na tuto tabulku je velmi zajímavý rozdíl mezi vývojem počtu pracovních úrazů a délkou trvání průměrné pracovní neschopnosti. Oproti snižujícímu se počtu pracovních úrazů se prodlužuje i délka pracovní neschopnosti. Zatímco pracovních úrazů zřetelně ubylo, prodloužila se průměrná délka pracovní neschopnosti ze 46,62 dne v roce 2007 na 54,94 dne v roce 2012. Otázkou zůstává, jakým způsobem se do této statistiky promítla změna Zákoníku práce, případně i systém proplácení pracovní neschopnosti. Mnoho zaměstnanců totiž odmítá hlásit lehčí pracovní úrazy z obavy před možnou ztrátou zaměstnání a raději chodí do práce, než aby riskovali a dostali se tak do případných potíží se zaměstnavatelem. Přestože je tato úvaha velice reálná, jedná se o pouhou spekulaci, která se nezakládá na podložených důkazech, proto jí v další části práce nebudeme zohledňovat.

Z daných údajů jasně vyplývá, že co do frekvence, je vývoj počtu pracovních úrazů v ČR pozitivní. Za posledních 6 let klesla úrazovost na pracovištích takřka o 30.000 úrazů za rok. Jedná se o veliký pokrok a svědčí to o dobrém nasměrování BOZP

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

v organizacích, neboť jen dobře proškolený zaměstnanec dokáže včas odhalit rizika a předejít tak pracovnímu úrazu. Je zřejmé, že s přijetím a začleněním evropských norem do české legislativy došlo k výraznému pokroku při zvyšování zodpovědnosti zaměstnanců za zdraví své i za zdraví lidí ve svém okolí.

Díky novému přístupu ve vnímání BOZP, rozšířeném o názorné příklady možných úrazů, fotodokumentaci následků úrazů a diskuze s odborníky ve svém oboru, jsou zaměstnanci ochotni vnímat tato školení nejen jako rutinní splnění svých povinností, ale hlavně jako důležitou pomůcku při plnění svých pracovních úkolů.

Dalším velmi zajímavým úhlem pohledu je pohled na celkovou pracovní úrazovost rozdělenou podle pohlaví.

Tabulka 4: Rozdělení pracovní úrazovosti v ČR mezi muže a ženy

Rok	Procento pojištěnců		PÚ s pracovní neschopností		PÚ smrtelné	
	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %
2006	46,9	53,1	24,6	75,4	3,9	96,1
2007	47,0	53,0	26,8	73,2	5,9	94,1
2008	47,0	53,0	26,6	73,4	4,6	95,4
2009	47,5	52,5	28,3	71,7	7,8	92,2
2010	48,2	51,8	29,0	71,0	9,1	90,9
2011	49,0	51,0	28,6	71,4	6,4	93,6
2012	49,0	51,0	28,7	71,3	1,8	98,2
Celkový průměr	47,8	52,2	26,7	73,3	6	94,0

Zdroj: SUIP, Pracovní úrazovost v ČR v roce 2012 – vlastní zpracování

Pozoruhodným zjištěním této statistiky je, že rozdíl mezi počtem zaměstnaných žen a mužů, se v posledních letech snižuje. Oproti roku 2006, kdy bylo ze všech pojištěnců v ČR 46,9 % žen a 53,1 % mužů, se tento stav v roce 2012 výrazně změnil. Pojištěnců ženského pohlaví bylo evidováno již 49 % a mužů 51 %. Pokud tento trend bude i nadále pokračovat, bude v budoucnu potřeba upravit pracovní předpisy i předpisy BOZP a tento stav v nich zohlednit.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Z této statistiky také vyplývá velký rozdíl v úrazovosti žen a mužů. Muži přicházejí k úrazům daleko častěji než ženy. Pro objektivitu daného zjištění je nutné vzít v úvahu i fakt, že muži pracují častěji v rizikovějších profesích, kupř. stavebnictví a těžkém průmyslu, než ženy, zastávající z velké části profese administrativní, obchodní a práce v lehkém průmyslu. Přesto je zřejmé, že ženy přistupují ke svému zdraví a práci zodpovědněji než muži. Toto zjištění je velmi důležité pro následující část této práce, která si klade za cíl provést rozbor BOZP ve státní instituci ČSSZ, právě z toho titulu, že ženy v posledních třech letech tvořily v průměru přes 90% zaměstnanců této instituce.

3 ČSSZ

Takto se prezentuje ČSSZ na svých internetových stránkách: Česká správa sociálního zabezpečení je v České republice největší finančně správní institucí státní správy. Jedná se o samostatnou rozpočtovou organizaci, jež je podřízena Ministerstvu práce a sociálních věcí. Vznikla 1. 9. 1990, zákonem ČNR č. 210/1990 Sb., o změnách v působnosti orgánů České republiky a o změně zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, jež novelizoval zákon ČNR č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení.

V současné době spravuje Česká správa sociálního zabezpečení konta 8,5 milionů pojištěnců. Vyplácí přes 3 miliony důchodů a spravuje také nemocenské dávky. Působnost ČSSZ je velice široká a dotýká se všech občanů této republiky.¹⁰

3.1 Struktura a personální skladba ČSSZ

Podle výroční zprávy ČSSZ za rok 2012 (2013) je organizace tvořena ústředím ČSSZ, regionálními pracovišti ČSSZ, okresními správami sociálního zabezpečení, Pražskou správou sociálního zabezpečení a Městskou správou sociálního zabezpečení Brno s jejími územními pracovišti.

V čele této velké organizace stojí ústřední ředitel, jehož jmenuje ministr práce a sociálních věcí. Jednotlivé útvary ČSSZ mají své ředitele a pražská a brněnská územní pracoviště mají své vedoucí. O velikosti této organizace vypovídají statistické údaje, které uvádějí 88 pracovišť správ sociálního zabezpečení s téměř 8.800 zaměstnanci po celé České republice.¹¹

V níže uvedené tabulce je zpracována zaměstnanecká struktura, která je rozdělena podle jednotlivých územních pracovišť. Je zde uveden podíl žen a mužů v organizaci.

¹⁰ ČSSZ. Profil organizace. [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>

¹¹ ČSSZ. Výroční zpráva ČSSZ 2012. Praha: ČSSZ, 2013, Str. 5. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/A1301F7E-24AD-4CF9-8650-52EE3B158EE2/0/cssz_vz_2012.pdf

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Tabulka 5: Přehled složení zaměstnanců ČSSZ podle pohlaví

Region	2010			2011			2012		
	Muži	Ženy	% žen	Muži	Ženy	% žen	Muži	Ženy	% žen
Ústředí	403	2487	86,06	374	2052	84,58	224	1380	86,03
PSSZ	93	1003	91,51	102	898	70,60	108	951	89,80
Stř. Čechy	63	722	91,97	62	648	91,27	74	739	90,90
Č. Budějovice	44	423	90,77	40	376	90,38	62	426	87,30
Plzeň	68	568	89,31	63	500	88,81	76	562	88,09
Ústí n L.	61	735	92,34	63	666	91,36	73	759	91,23
Hr. Králové	67	639	90,51	63	591	90,37	80	653	89,09
Brno	156	1324	89,46	154	1172	88,39	187	1346	87,80
Ostrava	86	944	91,65	84	859	91,09	120	1003	89,31
Celkem ČSSZ	1041	8845	89,47	1005	7762	88,54	1004	7819	88,62
Celk. počet zam.	9086			8767			8823		

Zdroj: Interní podklady ČSSZ: Účast žen na rozhodovacím procesu. Vlastní zpracování.

Z uvedených údajů je zřejmé, že struktura ČSSZ je velice specifická svou vysokou měrou podílu žen na celkovém počtu zaměstnanců. Mezi lety 2010 až 2012 neklesl průměrný počet zaměstnaných žen pod 88,5%. Na některých územních pracovištích dosáhl průměrný počet zaměstnaných žen dokonce přes 92%. Tento stav je v průběhu let víceméně neměnný.

Velmi zajímavým údajem o této instituci je i věkový průměr zaměstnanců, který je uveden v následující tabulce:

Tabulka 6: Věkový průměr zaměstnanců ČSSZ

Věkové rozmezí	2009	2010	2011	2012
Do 20 let	1,2 %	0,5 %	0,7 %	0,3%
18-30 let	15,7 %	15,7 %	15,7 %	14,8 %
31-40 let	22,2 %	22,8 %	23,4 %	23,6 %
41-50 let	25,2 %	25,4%	25,9 %	26,6 %
51-60 let	29,8 %	29,6 %	28,3 %	28,0 %
61 a více	5,9 %	6,0%	6,0 %	6,7 %

Zdroj: Statistické údaje personálního oddělení ČSSZ – vlastní zpracování

Je patrné, že věková základna zaměstnanců je nejsilnější ve věkové kategorii 51 – 60 let. Také zaměstnanci v kategorii 61 a více let jsou zde zaměstnáni ve velkém počtu.

Raritou na celostátní úrovni je i nejstarší zaměstnanec v České republice, který až do roku 2011 byl zaměstnancem ČSSZ. Do starobního důchodu odcházel ve věku 92 let.

ČSSZ svůj pozitivní postoj k zaměstnávání starších osob prezentuje i ve výročních zprávách. Otázkou zůstává, do jaké míry je tento trend vhodný, a zda i zaměstnanci výrazně přesahující hranici důchodového věku jsou schopni plnit spolehlivě své pracovní úkoly. Zcela logicky zde vyvstává otázka, zda se tito zaměstnanci nestávají spíše rizikem pro ostatní pracovníky, neboť jejich ostražitost není zdaleka tak dobrá, jako u jejich mladších kolegů.

Na personální politice nastavené vedením organizace se díky současné platné legislativě, která již nezakládá povinnost ukončit pracovní poměr při přiznání starobního důchodu, nic nezmění. Trend zvyšujícího se věkového průměru bude i nadále stoupat.

3.1.1 Zdravotně postižení zaměstnanci

Dalším důležitým pohledem pro budování personální politiky a BOZP je procento zaměstnaných zaměstnanců se zdravotním postižením. Státem stanovené minimum pro zaměstnávání zaměstnanců se zdravotním postižením činí dle zákona O zaměstnanosti (2004) 4 %.¹²

Údaje o zaměstnávání těchto pracovníků na ČSSZ za léta 2010 až 2012 jsou zpracovány v následující tabulce a vyplývá z nich, že procento zdravotně postižených zaměstnanců těsně přesahuje hranici 4%.

Z níže uvedené tabulky č.7 je zřejmé, že ČSSZ zákonem danou povinnost plní a naopak ji sama ještě dobrovolně navyšuje.

¹² Česká republika. 435/2004 Sb: O zaměstnanosti. §81. In: *Sbírka zákonů ČR*. Praha, 2004. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>

Tabulka 7: Přehled zaměstnanců se zdravotním postižením v ČSSZ

Popis	2010	2011	2012
Průměrný přepočtený počet zam. se ZP	386,66	383,89	390,52
Procento zaměstnanců se ZP	4,26	4,46	4,51

Zdroj: Statistické údaje ČSSZ, Evidence zaměstnanců se ZP – vlastní zpracování

3.2 BOZP na ČSSZ

Na základně, údajů poskytnutých bezpečnostním technikem ČSSZ, lze BOZP na ČSSZ charakterizovat takto: Systém bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ není začleněn do certifikace systému managementu BOZP, ani jej nespravují outsourcingové firmy. BOZP si ČSSZ organizuje a spravuje pomocí vlastních proškolených odborných zaměstnanců ve spolupráci s vedením ČSSZ, odborovými organizacemi a závodním lékařem. Koncept BOZP je převzatý ze systému požární ochrany ČR.

Základní pojetí výkonu a dohledu nad BOZP v ČSSZ nejlépe vystihuje citace z vnitřní směrnice ČSSZ č. 20/2008 (Michálková 2008): „*Za zajišťování podmínek BOZP na pracovištích a odpovídajícího pracovního prostředí na pracovištích v souladu s prováděcími právními předpisy (např. nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí) odpovídají vedoucí zaměstnanci ČSSZ všech stupňů řízení. Při plnění úkolů spolupracují s hlavním technikem BOZP a technikem BOZP.*“¹³

Zákon č. 309/2006 Sb. ukládá zaměstnavateli povinnost zajišťovat agendu BOZP následujícím způsobem: „*Zaměstnavatel může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených v odstavci 3 písm. a) a b) sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu⁶⁾. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou odborně způsobilou osobou. Odborně způsobilý*

¹³ MICHÁLKOVÁ, B. 20/2008: Směrnice ředitelky O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1., SPIS ČSSZ. Praha, 2008

*zaměstnanec zaměstnavatele nebo jiná odborně způsobilá fyzická osoba jsou odborně způsobilými osobami.*¹⁴

Jednotlivé úkoly v oblasti BOZP jsou na ČSSZ pevně rozděleny. Na územních pracovištích OSSZ mají BOZP na starosti takzvaní pracovníci pověřeni agendou BOZP. Na pracovištích ČSSZ a PSSZ tuto funkci zastávají technici BOZP. Celou agendu v rámci organizace spravuje hlavní technik BOZP. Jeho kompetence jsou stanoveny ve směrnici č. 20/2008 (Michálková 2008) takto: *(hlavní technik BOZP) je poradním orgánem ředitele ČSSZ a ostatních vedoucích zaměstnanců ČSSZ při plnění úkolů BOZP, je kontrolním orgánem z pověření ředitele ČSSZ a plní povinnosti v oblasti BOZP ve své stanovené působnosti*¹⁵

Z celkových přehledů uvedených v předchozí kapitole je zřejmé, že při sestavování personální politiky i BOZP v ČSSZ, je nutné zaměřovat se na nejsilnější skupinu zaměstnanců, tedy na ženy středního a staršího věku.

3.2.1 Interní předpisy a vymezení BOZP v rámci ČSSZ

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v ČSSZ vychází zejména z patřičných ustanovení zákona č.262/2006 Sb. zákoníku práce a zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) a z několika dalších právních předpisů.¹⁶

Hlavním interně zpracovaným předpisem, který tuto problematiku upravuje na ČSSZ je Směrnice ředitelky ČSSZ č. 20/2008 O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1.

Dalšími vnitřními organizačními směrnici dle elektronické evidence SPIS jsou:

¹⁴ ASPI: Zákon č. 309/2006 Sb §9. Sběrka zákonů ČR 2006

¹⁵ MICHÁLKOVÁ, B. 20/2008: *Směrnice ředitelky O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1.* Čl.2, SPIS ČSSZ. Praha, 2008 zpracováno vlastními slovy

¹⁶ MICHÁLKOVÁ, B. 20/2008: *Směrnice ředitelky O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1.* Čl.4, odst. 7, SPIS ČSSZ. Praha, 2008 zpracováno vlastními slovy

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

- Směrnice ředitelky ČSSZ č. 4/2009 o poskytování a hospodaření s osobními ochrannými pracovními prostředky v ČSSZ, ve znění doplňku č. 1.;
- Směrnice ústředního ředitele ČSSZ č. 2/2012 O zajištění řešení rizikových faktorů mikroklimatických podmínek (zátěž teplem, zátěž chladem) na pracovištích ústředí ČSSZ a územních organizačních jednotek ČSSZ;
- Směrnice ředitele odboru bezpečnostní politiky č. 2/2006 o kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ;
- Směrnice ředitelky ČSSZ č. 21/2008 o zajištění požární ochrany v ČSSZ;
- Směrnice ředitelky ČSSZ č. 13/2008 Bezpečnostní režim pracoviště strojové evidence ČSSZ;
- Prováděcí pokyn ředitele odboru bezpečnostní politiky č. 23/2006 o zajištění požární bezpečnosti při provádění svářečských prací a jiných prací se zvýšeným požárním nebezpečím na pracovištích a v budovách ČSSZ¹⁷;
- Další směrnice a prováděcí pokyny pro jednotlivá pracoviště ČSSZ

BOZP je na České správě sociálního zabezpečení tématem, na něž je kladen velký důraz. Všem novým zaměstnancům je ihned po nástupu do zaměstnání přidělen elektronický vzdělávací kurz, zaměřený přímo na zákony a pravidla BOZP. Kurz je rozdělen do třech tematických částí:

- a) Bezpečnost práce – zde se zaměstnanci seznamují s problematikou BOZP, s právními předpisy a interními směrnicemi, naleznou zde informace o právech a povinnostech zaměstnance i zaměstnavatele. Zaměstnanec se dozví, jaké mají být podmínky na pracovišti z hlediska hygienických a bezpečnostních požadavků, seznámí se s ochrannými pomůckami, jsou-li pro jeho práci potřebné, je informován o pracovních úrazech i nemocech z povolání. Jedna z kapitol je zaměřena na pracovní podmínky žen a mladistvých.
- b) Požární ochrana – tato kapitola se věnuje předpisům upravujícím požární ochranu, povinnostem zaměstnanců při předcházení rizika požáru. Jsou zde uvedeny informace o tom, jak nahlásit požár, jak využívat ochranné prostředky,

¹⁷ Elektronická spisová evidence SPIS ČSSZ

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

kde se v budovách ČSSZ nachází hasicí přístroje a jakým způsobem se tyto přístroje používají.

- c) Základní právní předpisy – v této kapitole je uveden souhrn základních právních předpisů a vnitřních směrnic zabývajících se BOZP a požární ochranou.¹⁸

Po prostudování každé kapitoly si zaměstnanec ověří své znalosti v orientačním testu. Okamžité vyhodnocení testu ho informuje, do jaké míry se s danou problematikou seznámil. Po absolvování všech tří kapitol je zaměstnanci na jeho žádost přidělen závěrečný, časově ohraničený test. Na splnění tohoto testu má zaměstnanec tři pokusy. Na základě úspěšnosti je zaměstnanci vydán certifikát o úspěšném zakončení kurzu. Záznam o úspěšném absolvování testu spolu s jeho výsledky je založen v zaměstnanecké kartě a evidován na personálním oddělení ČSSZ.

Tabulka 8: Harmonogram opakovaného školení zaměstnanců ČSSZ

Zaměstnanci	Perioda školení	Školitel
Noví zaměstnanci	Ihned po nástupu	Vedoucí zaměstnanec, pověřený odborný zaměstnanec
Všichni zaměstnanci	1 x za dva roky	Odborný zaměstnanec
Vedoucí zaměstnanci	1 x za tři roky	Hlavní technik BOZP, případně technik BOZP
Řidiči z povolání, řidiči nákladních a speciálních vozidel, řidiči vysokozdvížných vozíků	1 x ročně	Právnickou nebo fyzickou osobou s oprávněním „odborně způsobilé osoby“
Obsluha pojízdných zakladačů, strojního skartovacího zařízení a strojních řezaček papírů	1 x ročně	Vedoucím oddělení ve spolupráci s hlavním technikem BOZP případně technikem BOZP
Odborní pracovníci provádějící údržbu IT	1 x za tři roky	Právnickou nebo fyzickou osobou s oprávněním „odborně způsobilé osoby“
Pracovníci pracující ve výškách, obsluhující křovinořezy a travní sekačky	1x ročně	Hlavní technik BOZP, případně technik BOZP a Právnickou nebo fyzickou osobou s oprávněním „odborně způsobilé osoby“

Zdroj: Interní údaje ČSSZ – vlastní zpracování

¹⁸ E-learning ČSSZ kurz BOZP zpracováno vlastními slovy

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Přestože je elektronické vzdělávání velmi podrobné, jsou zaměstnanci po nástupu do práce proškoleni ještě pověřeným odborným zaměstnancem, a to v nejbližším možném termínu.

Kromě úvodního testu jsou zaměstnanci pravidelně proškoleni na opakovaných školeních, která probíhají podle časového rozvrhu a tematických plánů, viz Michálková (2008) a tabulka č. 8 na předchozí straně, ve které je zpracován harmonogram opakovaného školení zaměstnanců BOZP, vycházející z vnitřní směrnice č. 20/2008.

Přestože ČSSZ plní zákonem dané podmínky pro BOZP, strategie, kterou v tomto směru nastavila, je založena na standardních postupech a dosud nevyužívá v plné míře možnosti, které jí moderní technologie nabízí a budeme je zmiňovat v další části práce. Z objektivních faktorů zde není např. brán v potaz fyzický a emoční stav zaměstnanců; je zde kladen malý důraz na opakované upozorňování na možná rizika a chybí názorné příklady možného nebezpečí. Školení BOZP samo o sobě je zaměřováno na teoretické věci, na úpravy v zákonech a na informování zaměstnanců o současném stavu úrazovosti na pracovišti. Díky nízké míře fluktuace zaměstnanců jsou zde školení BOZP brána spíše jako společenská setkání starých známých, než jako upozornění a poučení z případných rizik.

Pro zvýšení uvědomění si rizik vyplývajících z jednotlivých pracovních činností, by bylo přínosné používat promítací zařízení a videa s názornými příklady a začlenit do školení praktické ukázky, jak postupovat v běžných pracovních situacích, které jsou velmi často podceňovány a přesto při nich dochází k úrazům. Značným přínosem by bylo zapojit do školení nejen vedoucí zaměstnance a osoby pověřené BOZP, ale i závodního lékaře, který by zaměstnancům vysvětlil, jakými fázemi prochází fyzický i psychický vývoj lidského života. Stále je důležité mít na paměti, že nejsilnější skupinou zaměstnanců ČSSZ jsou ženy staršího věku, u kterých se již dostavují zdravotní komplikace, jako jsou potíže se zrakem, problémy pohybového ústrojí a u zaměstnankyň procházejících menopauzou se daleko častěji projevují tzv. návalové stavy, při kterých dochází k závratím. Protože se jedná o velmi citlivé téma, bylo by pro ženy daleko přijatelnější, kdyby jej mohly probrat s lékařem, který v nich vzbuzuje větší

důvěru, než starý a známý bezpečnostní technik. Je důležité upozornit je na možná rizika, která s narůstajícím věkem přicházejí, zbavit je studu a donutit je zamyslet se nad svými fyzickými schopnostmi.

3.2.2 Rizika z hlediska BOZP na ČSSZ

Jak již bylo uvedeno, hlavním zaměřením ČSSZ je převážně administrativní činnost, která se týká správy důchodového a nemocenského pojištění. Touto činností se zabývá převážná většina zaměstnanců ČSSZ. V rámci administrativní činnosti zaměstnanci provádějí pracovní úkoly ručně, nebo za pomoci výpočetní techniky.

Vedlejšími činnostmi, kterými se zaměstnanci ČSSZ zabývají, jsou manipulační práce se spisy, archivační činnosti, údržba a správa objektů a v neposlední řadě služby veřejnosti i zaměstnancům. Jak vyplývá ze statistiky pracovních úrazů vedených hlavním technikem, dochází při těchto činnostech k naprosté většině pracovních úrazů.

Tabulka 2: Přehled pracovních úrazů a jejich příčiny v prostorách ČSSZ za období let 2011 – 2012

Způsob zavinění PÚ	Počet PÚ 2011				Počet PÚ 2012			
	Ústředí		Pobočky		Ústředí		Pobočky	
	S PN	Bez PN	S PN	Bez PN	S PN	Bez PN	S PN	Bez PN
Pád na rovině, z výšky, do hloubky či propadnutí	1	0	3	0	2	1	2	0
Používání pracovních nástrojů, přístrojů, nářadí	4	0	15	0	1	2	7	0
Zapříčinění jiného člověka	0	0	0	0	0	0	1	0

Zdroj: Interní statistické údaje hlavního technika BOZP – vlastní zpracování

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Z uvedeného je patrné, že nejvíce se stávají pracovní úrazy při používání pracovních nástrojů, přístrojů a zařízení mimo prostory ústředí ČSSZ na pobočkách jednotlivých pracovišť. Z velké části se jedná o nepozornost zaměstnanců při manipulaci s těmito přístroji.

Další běžnou příčinou jsou pády na rovině, z výšky, do hloubky či propadnutí. Tyto úrazy vznikají jak u manipulačních profesí, tak u zaměstnanců administrativy při pohybu po prostorách zaměstnavatele. Jedná se převážně o pády ze schodů a na rovině. Přestože hlavní technik BOZP i technik BOZP provádějí pravidelné prohlídky pracovišť a vyhodnocují možná rizika, tyto úrazy se stále stávají. Dochází k nim z pravidla díky nepozornosti zaměstnanců, nevhodné obuvi, překážkám na pracovišti, ale i díky zdravotnímu stavu samotných zaměstnanců.

Těmto úrazům by se dalo předejít např. zavedením povinné pracovní obuvi, která na ČSSZ není předepsána. Zaměstnankyně často nosí pantofle a boty na podpatku. Tato obuv je pro pohyb po pracovišti nevhodná a velmi nebezpečná, neboť snižuje stabilitu, obzvláště při přenášení jednotlivých břemen nebo při chůzi po schodišti.

Směrnice 20/2008 stanovuje tyto povinnosti: Pokud dojde na ČSSZ ke zjištění pracovního úrazu, je vedoucí zaměstnanec spolu s technikem BOZP případně pověřeným odborným pracovníkem povinen provést ohledání místa úrazu a vyhodnotit důvod zavinění úrazu. Zjistí-li technické pochybení, jsou povinni v co nejkratší době zjednat nápravu.¹⁹

Dle zprávy o stavu BOZP na ČSSZ vypracované hlavním bezpečnostním technikem, bylo u všech pracovních úrazů evidovaných v roce 2012 uvedeno, že zjištěnou příčinou úrazu bylo nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského faktoru.²⁰

¹⁹ MICHÁLKOVÁ, B. 20/2008: *Směrnice ředitelky O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1.*, SPIS ČSSZ. Praha, 2008

²⁰ Kuthan J. *Správa o stavu BOZP na ČSSZ – interní zpráva*

3.2.3 Zhodnocení aktuálního stavu

Již z výše uvedených názvů směrnic dle odstavce 3.2.1 vyplývá, že přestože ČSSZ disponuje celou řadou interních směrnic, jedná se o směrnice staré několik let. Díky neustálému pokroku a vývoji jak technických zařízení, tak i vývoji platné legislativy je však velmi náročné do nich tyto změny často zapracovávat a měnit zaběhnuté postupy, a s některými z nich nebylo delší dobu pracováno.

Důležité je však samotné chování zaměstnanců, jak k jednotlivým nařízením i ze sebeaktuálnějších směrnic přistupují. Z běžného života firmy je zřejmé, že striktní zákazy uváděné v jednotlivých směrnicích bývají porušovány. Na dvě nejčastější porušování směrnic a nařízení se zaměříme v samostatných krátkých bodech níže.

3.2.3.1 Kouření na pracovištích

Směrnice ředitele odboru bezpečnostní politiky č. 2/2006 o kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ stanovuje přísný zákaz kouření v prostorách ústředí ČSSZ. „Zákaz kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ jsou povinni dodržovat všichni zaměstnanci ČSSZ a osoby vstupující do budov ústředí ČSSZ.“²¹ Výjimku z této směrnice tvoří prostory k tomu určené: „Ředitelé odborů ústředí ČSSZ (vedoucí samostatných oddělení) jsou oprávněni, se souhlasem náměstka ústředního ředitele ČSSZ nebo nadřízeného vrchního ředitele úseku a ředitele odboru bezpečnostní politiky (dále jen „ředitel odboru 11“), vyhradit prostory pro kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ ve stanovené působnosti při dodržení omezení stanovených vnitřními předpisy požární ochrany a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zákazu kouření podle této směrnice.“²²

Z kapacitních důvodů však nebylo možné prostory ke kouření v rámci ústředí ČSSZ vyčlenit, a na druhou stranu si o ně také žádný z vedoucích zaměstnanců oficiálně

²¹ DEMEŠ, J. 2/2006: *Směrnice ředitele odboru bezpečnostní politiky O kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ*, čl. 2 odst 1. SPIS ČSSZ. Praha, 2006.

²² DEMEŠ, J. 2/2006: *Směrnice ředitele odboru bezpečnostní politiky O kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ*, čl. 2 odst 4. SPIS ČSSZ. Praha, 2006.

nezažádal. Vzhledem k tomu, že zaměstnanci musí zaznamenat každý příchod i odchod do budovy čipovou kartou, možnost kouření před budovou využívá jen nepatrné procento z nich. Aby se předešlo rizikům způsobených porušováním této směrnice, jsou hlavním technikem BOZP prováděny pravidelné i namátkové kontroly. Pokud dojde ke zjištění porušování tohoto nařízení, jsou viníci sankcionováni.

Návrh na usnadnění konkrétního případu a zvýšení BOZP této činnosti

Přestože je boj s kuřáky dlouhodobou záležitostí, který se stal až koloritem současné společnosti, dal by se tento nelehký úkol na ČSSZ poměrně rychle a alespoň částečně vyřešit vyčleněním části volného místa v prostorách mezi přechodem z jižní budovy do prostoru autoparku. Jedná se o nevyužité a nekryté prostory s betonovým podkladem, kde by kuřáci neohrožovali zdraví svých kolegů a nezvyšovali možnost vzniku požáru na pracovištích.

Jak bylo zmíněno v předchozím odstavci, kouření je strašákem bezpečnostních techniků nejen této organizace, je to problematika, kterou řeší všichni vedoucí zaměstnanci a odborníci zabývající se BOZP po celém světě. Přestože zdravotnické organizace i vlády každoročně investují nemalé sumy do boje s tímto zlovykem, nedaří se jej stále vymítit. Z tohoto důvodu ani striktní zákazy v již zmiňované směrnici nemohou mít 100 % účinnost a nalezením vhodného kompromisu by se dalo předcházet případným rizikům.

3.2.3.2 Manipulace se spisy a těžkými břemeny. Centrální archiv

Převážná většina manipulačních pracovníků jsou ženy, které již dosáhly důchodového věku nebo jsou těsně na jeho hranici a samotné prostory ústředí ČSSZ jsou tvořeny komplexem navzájem propojených budov. V každé budově jsou kromě schodů zřízeny pohyblivé výtahy tzv. páternostery, nákladní výtah je pouze v hlavní budově. Tyto ženy se pohybují v prostorách ČSSZ s taškami na kolečkách, které pro usnadnění velmi často převážejí právě v pohyblivých výtazích. Pomineme-li vynášení spisů po schodech, je tento způsob převážení spisů do vyšších pater jediným možným řešením, který se dá

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

praktikovat. Tato činnost je však velmi riskantní, neboť přeplněné tašky dosahují váhy až 20 kilogramů a naskakování a následné vyskakování s nimi do výtahu a z výtahu, je fyzicky náročné i pro mladé muže a hrozí zde velké nebezpečí pádu a poranění.

Vzhledem k velkému množství evidovaných spisů byla z kapacitních důvodů ČSSZ nucena přemístit svůj Centrální archiv mimo prostory ústředí ČSSZ. Centrální archiv sídlí v Praze Stodůlkách. Svoz spisů do ústředí ČSSZ probíhá pravidelně 2x denně vlastní dopravou, a v případě akutních spisů tzv. spisů na vyžádání pomocí externí kurýrní služby.

V jednom svozu je přepraveno 52 beden spisů, každá bedna váží v průměru 18 kilogramů. Každý den je tedy mezi ústředím ČSSZ a centrálním archivem převezeno cca 2.000 kg v jednom směru.

Po převzetí spisů ve spisové evidenci, je provedeno jejich zaevidování do systému evidence pomocí čteček čárových kódů. Po té jsou spisy rozvezeny na jednotlivá oddělení k dalšímu zpracování. Rozvoz spisů provádějí manipulační pracovníci i pracovníce pomocí vozíků a pojízdných tašek na kolečkách. Při této činnosti se zde právě nejčastěji vyskytuje již zmíněné riziko používání pohyblivých výtahů.

Na jednotlivých pracovištích si pak pracovníce spisy přebírají, evidují, předávají a následně zpracovávají. Pro příklad je zde uveden jeden nejmenovaný referát (oddělení). Každý den zde přijmou cca 150 ks spisů o průměrné hmotnosti jednoho spisu 300 gramů, denní hmotnost činí 45kg. Při výjimečné situaci, jakou beze sporu byl přelom roku 2012 a 2013, kdy po uzákonění zvýšení daňové zátěže pracujících důchodců podalo žádost o pozastavení výplaty důchodu skoro 27.000 klientů, se zvýšil počet přijímaných spisů na daném referátu na 500 kusů denně a průměrná denní váha spisů tehdy činila tedy 150 kg. Referát disponuje jednou manipulační pracovnící.

Vzhledem k nutnosti časté manipulace s větším objemem spisů jsou manipulační pracovníce vystavovány možnému riziku překročení povoleného hygienického limitu, který je stanoven Zákonem č. 361/2007 a zní takto: *„Přípustný hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene přenášeného ženou při občasném zvedání a*

*přenášení je 20 kg, při častém zvedání a přenášení 15 kg. Při práci vsedě je přípustný hygienický limit pro hmotnost ručně manipulovaného břemene ženou 3 kg.*²³.

Návrh na usnadnění konkrétního případu a zvýšení BOZP této činnosti

Možným způsobem, jak snížit toto riziko, je převedení manipulační práce na mladší brigádní pracovníky mužského pohlaví. Organizace se však tuto problematiku snaží vyřešit systémovým opatřením, takzvanou digitalizací spisů. Jedná se o náročný proces, při kterém se veškeré spisy a podklady převádějí do elektronické podoby. Vzhledem k tomu, že ČSSZ spravuje účty přibližně 8,5 milionům obyvatel, je tento proces velmi nákladný nejen finančně, ale i časově. Avšak po jeho úspěšném dokončení a plném zavedení do pracovního procesu ubude mnoho administrativních a manipulačních úkonů.

Díky probíhající digitalizaci spisů je velká část spisů označena čárovými kódy. Přestože tato skutečnost je známá na ČSSZ již několik let a ČSSZ disponuje účetním programem SAP, který lze synchronizovat se čtečkami čárových kódů, v praxi je využívá jen málo oddělení, protože běžná oddělení čtečkami čárových kódů vybavena nejsou. Velkým usnadněním práce a snížením pracovní zátěže by proto bylo dovybavit oddělení, která pracují s větším množstvím spisů, těmito čtečkami. S jejich zavedením by ubylo potřeby neustálého přenášení spisů v rámci samotných oddělení, zrychlil by se proces zápisu údajů a podstatně se snížila i chybovost zápisů, způsobená běžným lidským elementem.

Jak bylo v úvodu tohoto odstavce uvedeno, očekávaným a velmi účinným opatřením s přesahem do BOZP, je kompletní převedení spisů do elektronické podoby, na které se již pracuje.

²³ Sbírka zákonů České republiky: 361/2007.§29. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, p.o., 2007, roč. 2007. §103 , ISSN 1211-1244

3.3 Technické prostředky zaměstnanců ČSSZ

Nejběžnější technickou pomůckou pro práci zaměstnanců ČSSZ je výpočetní technika. Převážná většina zaměstnanců střídá administrativní práci na počítači s manuální, administrativní prací. Díky tomuto střídání nedochází k jednostrannému přetěžování organismu.

ČSSZ má vytipovaná pracoviště, na kterých pracují zaměstnanci v režimu stálého vkládání dat do počítačů. Zde je zvýšené riziko psychické a zrakové zátěže spojeno a nadměrným zatížením malých svalových skupin. Toto riziko se nikdy nedá zcela odstranit, ale je snižováno dodržováním platných právních nařízení a interních směrnic.

Dalším z technických prostředků, se kterým přicházejí zaměstnanci do styku, je zdejší strojová evidence. Jedná se o důmyslný systém kartotéky, skládající se z 18 bloků po pěti stech zásuvkách. Celkem se zde nachází 9 000 zásuvek. Každá zásuvka je dlouhá 3 metry a z důvodu požární ochrany je vyrobena z oceli. Celková úložná plocha tohoto zařízení činí úctyhodných 27 km. Její rozměry jsou 52 metrů na délku, 7 metrů na šířku, 8 metrů na výšku a rozkládá se v prostorách dvou nadzemních podlaží budovy ústředí ČSSZ.

V kartotéce je nainstalováno 18 pojízdných zakladačů, přičemž každý zakladač obsluhuje jeden blok. Se zakladači se dá pohybovat pomocí páčky do čtyř stran (nahoru, dolů, doprava a doleva) Stlačením pedálů se vysouvá a zasouvá zásuvka, která zajíždí do 3 metry dlouhého ramene.

Toto dílo je světovým unikátem. V provozu je od roku 1930, kdy jej na zakázku vyrobily strojírný O. Podhajského v Praze Hostivaři. Od svého uvedení do provozu je stále v původní podobě. Jedinou inovací prošla v 70. letech. V tomto období byla vybavena žebříky, aby v případě poruchy či výpadku proudu mohli zaměstnanci sestoupit dolů. Do této doby sestupovali zaměstnanci v případě nenadálé události z pojízdných zakladačů po samotných zásuvkách, které si jednotlivě vytahovali jako schůdky. Žebříky zde byly nainstalovány z bezpečnostních důvodů. V letech 1990 až 1995 prošlo zařízení generální rekonstrukcí. Od roku 2003 je strojová evidence ČSSZ vyhlášena kulturní památkou ČR.

Provoz strojové evidence se řídí směrnicí ředitelky ČSSZ č. 13/2008 Bezpečnostní režim pracoviště strojové evidence ČSSZ, kde jsou vymezena režimová opatření, technické prostředky ochrany budovy ústředí ČSSZ, povinnosti zaměstnanců a bezpečnostní opatření. Jsou zde pevně stanoveny hlavní zásady BOZP pro toto pracoviště a práci s pojízdnými zakladači²⁴

Zaměstnanci jsou 1x ročně proškolení v oblasti BOZP vedoucím zaměstnancem za spolupráce hlavního technika BOZP nebo technika BOZP.

Po dohodě a konzultaci s inspektorátem práce se na strojovou evidenci pohlíží jako na vysokozdvížné zařízení. 2x do měsíce je zde prováděna běžná revize odbornou firmou a 1x za tři měsíce je prováděna hloubková kontrola, což je z pohledu nezávislého pozorovatele, zabývajícího se BOZP, velmi zodpovědný přístup.

Bohužel se do dnešního dne nezachovala technická dokumentace k tomuto zařízení.

3.4 Závodní preventivní péče

V prostorách ústředí ČSSZ jsou vyhrazené prostory pro ordinaci závodního lékaře, který zde ordinuje v pravidelných hodinách čtyři dny v pracovním týdnu. Vstupní prohlídky zaměstnanců jsou na ČSSZ prováděny závodním lékařem před nástupem do zaměstnání. Na základě posouzení zdravotního stavu závodní lékařem je teprve s novým zaměstnancem podepsána pracovní smlouva. Vstupní prohlídku si uchazeč o zaměstnání v minulých letech hradil sám, nyní tyto prohlídky hradí zaměstnavatel. Závodní lékař má dále na starosti pravidelné preventivní prohlídky zaměstnanců, poskytnutí první pomoci v případě úrazu či při nečekané nevolnosti. Spolu s hlavním technikem BOZP, případně s technikem BOZP, se také podílí na vyhodnocování rizik BOZP.

²⁴ SLAVÍKOVÁ, I. 13/2008: *Směrnice ředitelky ČSSZ: Bezpečnostní režim pracoviště strojové evidence ČSSZ*. SPIS ČSSZ. Praha, 2008.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Po nástupu do zaměstnání mají zaměstnanci ČSSZ možnost převést si svou zdravotní dokumentaci k tomuto lékaři a učinit ho tak též svým praktickým lékařem.

Podle zákona č. 262/2006 Sb. Zákoníku práce je: „...zaměstnavatel povinen:

a) nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti“²⁵

Z tohoto důvodu jsou v dalších předpisech upravovány periodické prohlídky zaměstnanců.

Jejich frekvenci upravuje vyhláška č. 79/2013 Sb:

„Periodická prohlídka u zaměstnanců vykonávajících práci zařazenou podle zákona č o ochraně veřejného zdraví.

V kategorii první se provádí:

- 1. jednou za 6 let*
- 2. jednou za 4 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku; poprvé se provede v návaznosti na periodickou prohlídku podle bodu 1.*

V kategorii druhé se provádí:

- 1. jednou za pět let*
- 2. jednou za 3 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku; poprvé se provede v návaznosti na periodickou prohlídku podle bodu 1.*

V kategorii druhé rizikové a kategorii třetí se provádí jednou za 2 roky.

V kategorii čtvrté jednou za rok.“²⁶ Tato právní úprava je platná od 1. 4. 2013

Převážná většina zaměstnanců ČSSZ je zařazena do kategorie č. 1. U této kategorie by se měly periodické zdravotní prohlídky provádět jednou za 6 let, případně jednou za 4 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku²⁷. Dále zde jsou vedeni

²⁵ *Sbírka zákonů České republiky: 262/2006. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, p.o., 2006, roč. 2006. §103. ISSN 1211-1244*

²⁶ *Sbírka zákonů České republiky: 79 / 2013 Sb.. §11. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, p.o., 2013, roč. 2013. ISSN 1211-1244*

²⁷ *Sbírka zákonů České republiky: 79 / 2013. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, p.o., 2013, roč. 2013. ISSN 1211-1244.*

zaměstnanci ve vícesměnném provozu, řidiči z povolání, řidiči vysokozdvihných vozíků, obsluha rotomatů a strojové evidence.

3.5 Samostatný výzkum v rámci zpracování BP se zaměřením na ZPP

Aby bylo možné zjistit, jakým způsobem funguje závodní preventivní péče na ČSSZ, byl pro potřeby této bakalářské práce sestaven jednoduchý dotazník, kterým bylo osloveno 100 respondentů. Tazatelé odpovídali na pět níže uvedených krátkých otázek:

- 1) Jaká je Vaše pracovní pozice?
- 2) Od kdy jste zaměstnán/a na ČSSZ?
- 3) Absolvoval/a jste vstupní lékařskou prohlídku?
- 4) Podrobujete se pravidelným periodickým prohlídkám v rámci závodní preventivní péče u závodního lékaře?
- 5) Jak často se této preventivní prohlídce podrobujete?

Z celkového počtu oslovených respondentů odmítlo vyplnit nebo nevrátilo dotazník 22 osob. Ostatní dotazovaní se díky anonymitě do tohoto průzkumu ochotně zapojili.

Otázka č. 1 byla položena pro potřeby určení pracovní pozice zaměstnance.

Otázka č. 2 byla položena se záměrem zjistit délku pracovního poměru a na základě tohoto zjištění stanovit, zda již měl zaměstnanec absolvovat pravidelnou periodickou prohlídku.

Otázka č. 3 se již svou formulací jasně zaměřovala na téma vstupní prohlídky zaměstnanců. Na tuto otázku všichni respondenti, vyjma jednoho, odpověděli, že se vstupní prohlídky zúčastnili. Jediný zaměstnanec odpovídající záporně, přestoupil na ústředí ČSSZ z pobočky OSSZ. Úvodní vstupní prohlídku absolvoval při nástupu na OSSZ.

Otázka č. 4 byla směřována na preventivní periodické prohlídky v rámci závodní péče. Pro objektivnost je nutné uvést, že z celkového počtu 78 odpovídajících jich je na ČSSZ zaměstnáno 20 po dobu kratší, než je vyhláškou stanovená povinná periodická

prohlídka. V této otázce měla převážná většina dotazovaných problém s formulací pravidelné periodické prohlídky u závodního lékaře, neboť si tyto preventivní prohlídky zaměňují s preventivními prohlídkami u svého praktického lékaře v rámci prevence ochrany zdraví lidu. Po vysvětlení této formulace téměř všichni uvedli, že jsou zaměstnavatelem vyzýváni a absolvují preventivní periodické prohlídky.

Otázka č. 5 měla přímou návaznost na předchozí otázku. Zaměstnanci uváděli, že preventivní periodické prohlídky absolvují dle zařazení do příslušných kategorií prací. Administrativní zaměstnanci absolvují prohlídky po třech případně pěti letech, dle věku zaměstnance. U pracovníků IKT jsou prohlídky ještě častější, neboť jsou zde i zaměstnanci zařazení do druhé kategorie z katalogu prací.

Po prozkoumání a vyhodnocení dotazníkového šetření je z tabulky 10 patrné, že ČSSZ důsledně dbá na vstupní prohlídky zaměstnanců i na následnou preventivní péči. Z údajů poskytnutých personálním oddělením ČSSZ, lze toto tvrzení doplnit ještě o upřesnění dalších prohlídek. ČSSZ má vytipovaných cca 100 rizikových pracovních míst. Jedná se převážně o provozy, kde pracují zaměstnanci v režimu nepřetržitého vkládání dat. Tito zaměstnanci se podrobují periodickým prohlídkám jednou za dva roky. Zaměstnanci, kteří jsou řidiči z povolání nebo provádějí i noční práce, absolvují periodické prohlídky 1x za rok. Veškerá tato vyšetření hradí zaměstnavatel.

Jako druhotný výsledek tohoto šetření bylo velice zajímavé zjištění, že fluktuace zaměstnanců v rámci ČSSZ je velmi nízká. Z údajů poskytnutých od oslovených respondentů jasně vyplývá, že naprostá většina je zde zaměstnána již více než deset let. Nejdelší pracovní poměr trvá zaměstnanci od roku 1967. Nejkratší dobu jsou zde zaměstnanci právního oddělení.

Výsledky průzkumu jsou zpracovány v následující tabulce a jsou rozděleny podle pracovního zařazení jednotlivých tazatelů.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

Tabulka 10: Průzkum závodní preventivní péče na ČSSZ

Pracovní zařazení	Počet resp.	Vstupní prohlídka		Periodická prohlídka		Frekvence periodické prohlídky
		Ano	Ne	Ano	Ne	
účetní, referent	33	33	0	26	7	1x za 3 roky, 1x za 5 let
právník	3	3	0	0	3	
administrátor, programátor, operátor IT	28	27	1	23	5	1x ročně, 1x za 2roky, 1x za 5 let
Metodik, aprobant, analytik	8	7	1	6	2	1x za 3 roky, 1x za 5 let
vedoucí zaměstnanec	4	4	0	3	1	1x za 3 roky
Manipulační pracovník	2	2	0	0	2	

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

4 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo vyhodnotit BOZP ve státní instituci ČSSZ. V úvodu byly položeny následující otázky:

- 1) Jakým způsobem jsou v ČSSZ proškolení zaměstnanci?
- 2) Jsou dodržovány váhové limity a další podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců?
- 3) Jak se dá předejít případným pracovním úrazům na pracovišti?
- 4) Je možné zefektivnit práci administrativních zaměstnanců ČSSZ v konkrétním případě?

Na otázku č. 1 byla zjištěna tato odpověď:

Při nástupu do zaměstnání jsou zaměstnanci proškoleni pomocí e-learningového kurzu, který je zpracovaný zajímavou formou a jeho zaměření je velmi podrobné, opakující se školení jsou prováděna v souladu se zákonem. Jednotlivá školení by bylo možné ještě zefektivnit pomocí názorných příkladů a moderních zařízení. Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 3.2.1, při řešení této problematiky není brána v potaz věková struktura zaměstnanců ani převažující kategorie starších žen. Z toho souhrnu vyplývá, že školení, která zaměstnanci povinně absolvují, splňují zákonem dané podmínky, ale při pečlivějším zacílení na jednotlivé skupiny, by mohla být ještě zajímavější. Pro jejich efektivitu by bylo dobré začít využívat kromě samotných přednášek i technická zařízení v podobě instruktážních videí a prezentací. Oprostit se od suché teorie a využívat názorné ukázky jednotlivých možných rizik s jejich skutečnými následky. Zhlédnutí požárů kanceláří a otevřených zlomenin se v paměti zaměstnanců udrží podstatně déle, nežli pouhá informace, že „...se toto může stát.“ Bezpečnostní technik by proto neměl být pouze dobrým rétořem, ale měl by být školen i v psychologii a nedílnou součástí jeho osobnostního profilu by měla být kreativita a schopnost zaujmout své posluchače. Toto doporučení ovšem naráží na problematiku, se kterou se potýká nejen tento úřad a celá státní správa, ale i soukromý sektor. Jedná se o financování daného projektu BOZP,

kdy na nákup promítacích zařízení, oněch instruktážních videí a prezentací a dalších pomůcek, schází tolik potřebné finanční zdroje.

Odpověď na otázku č. 2:

Naprostá většina zaměstnanců ČSSZ vykonává rutinní administrativní práci, přičemž střídají práci pomocí výpočetní techniky s fyzickou administrativní prací. U těchto zaměstnanců k žádnému porušování při dodržování váhových ani jiných limitů nedochází. U manipulačních pracovníků, hlavně tedy u manipulačních pracovníc, je možné riziko porušování váhových limitů z důvodů přenášení velkého množství spisů najednou. Na oddělení centrální evidence spisů a ve věcné spisovně jsou na tuto práci zaměstnání muži. V rámci jednotlivých oddělení však tyto práce vykonávají převážně ženy, které pro převoz spisů mezi odděleními využívají pojízdné tašky na kolečkách. Tyto pracovníce občas přenášejí bedny se spisy v rámci svého oddělení z jedné kanceláře do druhé. Jak bylo uvedeno v kapitole č. 3.2.5, každá bedna dosahuje hmotnosti až 18kg. Zaměstnankyně jsou proto proškoleny, že váhový limit pro manipulaci s břemeny je v jejich případě 15kg a jsou pravidelně upozorňovány na rizika spojená s nedodržováním těchto limitů. Možným řešením jak eliminovat případné riziko, je převést tyto práce na brigádníky mužského pohlaví, nebo pořídit menší bedny, jejichž hmotnost by byla nižší. S těmi by již zaměstnankyně mohly snadněji manipulovat.

Odpověď na otázku č. 3:

Odpověď na tuto otázku je úzce propojena s předchozí odpovědí. Zaměstnanci, alespoň na pozici manipulanti, by měli mít interním předpisem nařízenou pracovní obuv, ve které se budou po velmi členitém pracovišti pohybovat bezpečněji. Dalším možným způsobem jak úrazům předejít, je najmutí dodatečné pracovní síly na manipulační práce, což je v dnešní době „utahování opasků“ velmi obtížné.

Prvořadým úkolem, který si ČSSZ uložila, je dokončení a uvedení do provozu digitalizace spisů, čímž se zcela odstraní jedna z hlavních příčin pracovních úrazů a možnost porušování váhových limitů. Jedná se o projekt dlouhodobý, náročný, avšak velmi prospěšný a očekávaný.

Odpověď na otázku č. 4

Přestože se tato otázka přímo nezaobírá přímo BOZP, odpověď na ní je s touto problematikou úzce spojena. V kapitole č. 3.2.5 byla popsána manipulace se spisy. Kromě průběhu převozu a příjmu spisů v ústředí zde byla popsána činnost jednotlivých manipulačních pracovníků. Usnadněním jejich činnosti, a tím i snížením rizika vzniku úrazů, by bylo zavedení čteček čárových kódů a opět již několikrát zmiňované plné zprovoznění digitalizace.

Celkové hodnocení aktuální situace v oblasti BOZP se v této instituci jeví jako zákonu vyhovující. Organizace se snaží dle svých možností a rozpočtu plnit zákonem dané podmínky pro oblast BOZP, neustále aktivně a hlavně kontinuálně modernizuje své technické vybavení. Přestože se jedná o organizaci, zaměstnávající velké množství zaměstnanců, je zde kladen velký důraz na zdraví zaměstnanců a je zde patrná velká snaha o neustálé vyvíjení a automatizování jednotlivých pracovních procesů.

Přestože snahou této práce bylo upozornit na případné nedostatky v oblasti BOZP v organizaci ČSSZ, ani po pečlivém rozboru zde nebylo nalezeno žádné závažnější pochybení, které by již nebylo zmapováno, nebo se systematicky neřešilo.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ABSTRACT

This Bachelor's thesis aims to evaluate the current situation in H&S issues at the Czech Social Security Administration, state institution, and to propose potential measures to improve the situation. The thesis included a short anonymous questionnaire filled in by the employees of the organisation, where the employees answered questions in the field of preventive care within the organisation. After a thorough investigation, it was ascertained that the current H&S situation at the Czech Social Security Administration is more or less satisfactory. Although this is an institution employing a large number of employees, the rate of injuries is very low there. The institution pays sufficient attention to the health condition of its employees and observes their proper training. One potential recommendation is to make individual training sessions more effective and to provide more practical examples and demonstrations within them. To conclude, I can but state that the employees of the institution and the whole management cope with these issues within statutory regulations and without any shortcomings.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

LITERATURA

Česká republika. 262/2006: Zákoník práce. In: *Úplné znění*. Ostrava: Sagit, 2011, č.846. ISBN: 978-80-7208-866-9.

ČSSZ. *Výroční zpráva ČSSZ 2012*. Praha: ČSSZ, 2013. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/A1301F7E-24AD-4CF9-8650-52EE3B158EE2/0/cssz_vz_2012.pdf.

ČSSZ. *Profil organizace*. [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>.

DEMEŠ, J. 2/2006: *Směrnice ředitele odboru bezpečnostní politiky O kouření na pracovištích a v budovách ústředí ČSSZ*. SPIS ČSSZ. Praha, 2006.

EUROSTAT: *Schwere Arbeitsunfälle*. [online]. [cit. 2013-08-29]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=de&pcode=t_sdp400&plugin=0

EVROPSKÁ AGENTURA PRO BEZPEČNOST A OCHRANU ZDRAVÍ PŘI PRÁCI: *Právní předpisy*. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/legislation/smernice.php>.

MICHÁLKOVÁ, B. 20/2008: *Směrnice ředitelky O zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČSSZ ve znění doplňku č. 1.*, SPIS ČSSZ. Praha, 2008.

MPSV. *Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky*. In: MPSV. 2008. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf.

NEUGEBAUER, T. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: neboli o čem je současná BOZP*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. *Bezpečnost práce v praxi*. ISBN 978-80-7357-556-4.

NOVÁK J.. *Vývoj pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v letech 2004 – 2011* [online]. Český statistický ústav, 2012 [cit. 2013-08-21]. e-1127-12. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1127-12>

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY: 79 / 2013 Sb. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra. 2013, roč. 2013. ISSN 1211-1244.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY: 309/2006 Sb. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra., 2006, roč. 2006. ISSN 1211-1244.

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY: 361/2007 Sb. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra., 2007, roč. 2007. ISSN 1211-1244.

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY: 435/2004 Sb. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra. 2004, roč. 2004 ISSN 1211-1244.

SLAVÍKOVÁ, I. 13/2008: *Směrnice ředitelky ČSSZ Bezpečnostní režim pracoviště strojové evidence ČSSZ. SPIS ČSSZ.* Praha, 2008.

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE: Informační materiály. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z:

http://www.suip.cz/files/suip-61de1347121fa62538f15ddcdae8847e/kompetence_ip_cerven_2012.pdf.

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE: *Pracovní úrazovost v České republice v roce 2012: Zpracováno z podkladů SÚIP, ÈBÚ, ÈSÚ.* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-08-21]. Dostupné z:

http://www.suip.cz/files/suip-f22dfa3d25ec1af9e6190a0fdabff867/pracovni_urazovost_v_cr_2012.pdf.

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE: *Stručná historie inspekce práce v českých zemích* [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z:

<http://www.suip.cz/files/suip-f9fd62b9dc7c28625325b7505f6d4434/historie.pdf>.

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE: O nás. [online]. [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/o-nas/zakladni-udaje/>.

ŠENK, Z. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci: prakticky a přehledně podle normy OHSAS.* 2. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2012. práce/mzdy/pojištění. ISBN 978-80-7263-737-9.